

Eiropas Sociālā fonda projekts
„Nozaru kvalifikācijas sistēmas izveide un profesionālās izglītības efektivitātes un kvalitātes paaugstināšana”
(vienošanās Nr. 2010/0274/IDP/1.2.1.1.1/10/IPIA/VIAA/001)

KOKRŪPNIECĪBAS (KOKAPSTRĀDE, MEŽSAIMNIECĪBA) NEP **2014. gada darba plāna izpilde**

- **Nozares kvalifikācijas struktūras aktualizēšana, uzturēšana**

Diskusijas par nozares kvalifikācijas struktūras aktualizāciju ir NEP 2014. gada ikdiens – *iezīmēta nepieciešamība pārskatīt nozares saistīto profesiju karti, papildinot to ar atsevišķu kokapstrādes un mežsaimniecības profesiju specializāciju, mainot atsevišķu profesiju kvalifikācijas līmeņus, kā arī, papildinot saistīto profesiju klāstu.* Šajā kontekstā uzsākts darbs arī pie profesiju struktūras dokumentu pilnveides. Nozares ekspertu darbu, kura noslēgumā Kokrūpniecības NEP rosinās izmaiņas nozares kvalifikācijas struktūrā, aktualizējot to atbilstoši pastāvošajai situācijai nozarē, plānots turpināt 2015. gadā.

- **Veikta nozares darba tirgus pieprasījuma un PI piedāvājuma analīze**

2014. gada ietvaros Kokrūpniecības NEP ir saskaņojis uzņemšanas plānus 2014./ 2015. mācību gadam valsts un ESF finansētās izglītības programmās. Lai arī uzņemšanas plānu saskaņošana ir viens no NEP pieejamajiem instrumentiem profesionālās izglītības piedāvājuma regulēšanā, jāatzīmē, ka Kokrūpniecības NEP locekļu skatījumā izmaiņas uzņemšanas plānos jāveic ciešā sadarbībā ar PII, aktualizējot programmu saturu un veicinot potenciālo audzēkņu interesi par darba tirgū pieprasītajām profesijām, nevis mehāniski, aizliedzot skolai organizēt uzņemšanu kādā izglītības programmā, kas NEP skatījumā ir darba tirgus pieprasījumam neatbilstoša.

Kokrūpniecības NEP uzņemšanas plānus izmanto kā vērtīgu informācijas avotu, analizējot esošo situāciju un izstrādājot priekšlikumus PII piedāvājuma pilnveidei. *Piemēram, 2014. gada augusta pirmajā pusē LR Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) informēja Nozaru ekspertu padomes par provizorisko uzņemšanas rezultātu apkopojumu profesionālajās mācību iestādēs 2014./2015. mācību gadam. No šī apkopojuma tika secināts, ka, lai arī audzēkņu interese ir liela un uzņemšanas rezultāti daudz neatpaliek no plānotā, tomēr, dažu nozaru atsevišķās specialitātēs, tai skaitā kokrūpniecības nozares galdnieku, mēbeļu galdnieku un būvgaldnieku profesijās, ir vērojama salīdzinoši liela plānoto uzņemšanas rezultātu atpalicība.*

Lai skaidrotu minētās tendences, Kokrūpniecības NEP veica padziļinātu profesionālo mācību iestāžu uzņemšanas rezultātu analīzi, kā arī izvērta plašāku diskusiju nozares ekspertu – *darba devēju, darba ņēmēju un valsts institūciju pārstāvju vidū. Tika gan nozares ekspertu viedoklis par situāciju darba tirgū, gan apkopota un strukturēta informācija par profesionālās izglītības iestāžu piedāvājumu šobrīd.*

Rezumējot apkopotā materiāla un diskusiju rezultātus, tika secināts, ka Kokrūpniecības nozares profesijās uzņemto audzēkņu skaits ik gadu samazinās, reaģējot uz pieprasījuma samazinājumu darba tirgū, ko rada kokrūpniecības nozares uzņēmumu nepārtrauktā tehnoloģiskās attīstība, kā arī darba tirgus pieprasījumam neatbilstošu profesiju speciālistu masveida sagatavošana no profesionālās izglītības iestāžu puses. Zināma

loma tajā ir arī emigrācijai un demogrāfiskajiem procesiem, tomēr, situācija profesionālajā izglītībā kopumā, vērtējama vairāk pozitīvi kā negatīvi.

Īpaši vērā ņemams ir fakts, ka skolās, kas ir centušās uzsākt CNC operatoru apmācības, audzēkņi nepiesakās programmās, jo to nosaukums ir sarežģīts (nepazīstams) un/vai nepievilcīgs. "Galdnieks" vidusmēra latvietim ir daudz saprotamāka profesija, kā "Programmavadības kokapstrādes darbagaldu/līniju operators".

Risinājumu aprakstītajām problēmām Kokrūpniecības NEP plāno rast aktualizējot mācību programmu saturu, tai skaitā sekmējot modulāro izglītības programmu un darba vidē balstītu mācību ieviešanu profesionālajā izglītībā, kas profesionālo izglītību padarītu mūsdienīgu un, līdz ar to, arī pievilcīgu gan jauniešiem, gan tālākizglītības programmu mērķauditorijai.

- **Kokrūpniecības NEP publicitāte, PI popularizēšana**

Būtiska ir arī iepriekš minētās analītiskās informācijas izplatīšana un NEP publicitātes nodrošināšana. Informācija par Kokrūpniecības NEP darbību, tai skaitā NEP sanāksmju darba kārtības un aplūkoto jautājumu izklāsts tiek regulāri ievietots projekta e-vidē. Piemēram, detalizētāks izklāsts par situāciju Kokrūpniecības nozares profesionālajā izglītībā pieejams šeit: <http://www.nozaruekspertupadomes.lv/nozaru-ekspertupadomes/kokrupnieciba-mezsaimnieciba-kokapstrade/skolu-piedavajums-nesakrit-ar-nozares-darba-tirgus-pieprasijumu-472>

Informācija par situāciju profesionālajā izglītībā un Kokrūpniecības NEP darbību tiek sniegta arī nozares medijiem un publicēta NEP darbā iesaistīto organizāciju izdevumos, piemēram, žurnālā *Baltijas Koks*, izdevumā *Meža nozares gadagrāmata 2015.*, portālā www.latforin.info, un LMNA informatīvajā izdevumā *LMNA Ziņas*.

Viens no ikdienas NEP darbiem ir nozares PI tēla veidošana un popularizēšana jauniešu, kā arī darba devēju vidū. *Tas tiek darīts gan ikdienā, tiekoties ar jauniešiem skolās, dažādos profesionālās ievirzes konkursos, skolu atvērto durvju dienās, kā arī komunikācijā ar darba devējiem – nozares izstādēs, asociāciju kopsapulcēs un darba grupās.*

- **Sadarbība ar profesionālās izglītības iestādēm**

2014. gadā NEP sekretariāts cieši sadarbojies ar *Ogres tehnikumu, Rīgas Pārdaugavas profesionālo vidusskolu, Rīgas Valsts tehnikumu, Kuldīgas Tūrisma un tehnoloģiju tehnikumu*. Veikts PII materiāltechniskās bāzes novērtējums un sniegti priekšlikumi par skolu tālākās attīstības plāniem atbilstoši situācijai nozarē, kā arī darba tirgus pieprasījuma prognozēm vidējā un ilgākā termiņā.

Sadarbībā ar NEP, Rīgas Pārdaugavas profesionālajā vidusskolā notikusi jaunas koncepcijas praktisko zināšanu pārbaudes kvalifikācijas eksāmena aprobācija Mēbeļu galdniekiem. Rīgas Pārdaugavas profesionālajā vidusskolā norisinājās „eksperimentāls eksāmens”, kurā topošajiem mēbeļu galdniekiem bija jāparāda savas zināšanas, izgatavojot dažāda veida mēbeļu savienojumu paraugus, kas būtiski atšķirībā no esošās pieejas, kad visi topošie galdnieki izgatavo vienu un to pašu izstrādājumu un veic visus tehnoloģiskā procesa posmus no sākuma līdz beigām.

Līdzšinējā modelī ir vairāki trūkumi – *lai arī izgatavojamais koka izstrādājums ir salīdzinoši vienkāršas konstrukcijas, tomēr tā izgatavošana eksāmena kontekstā ir ļoti laikietilpīga*. Izstrādājums ir salīdzinoši vienkāršs, līdz ar to tajā arī netiek pārbaudītas audzēkņu spējas strādāt ar jaunākajiem furnitūras risinājumiem un koksnes materiāliem.

Izgatavošanas procesā vērojams salīdzinoši liels izejmateriālu un komplektējošo daļu patēriņš, kā arī eksāmenu komisijai ir ierobežotas iespējas uzraudzīt darba drošības pasākumu ievērošanu visu audzēkņu vidū.

Eksperimentālajā eksāmenā topošajiem galdniekiem bija jābūt gataviem praktiski uz visu – *izlozes kārtība tika izvēlēts savienojuma veids, furnitūra un apstrādājama materiāls, līdz ar to arī atšķīrās savienojuma izgatavošanas tehnoloģiskais process un tajā pielietojamās darbmašīnas (attiecīgi, audzēknim jāprot sagatavot darbam un droši strādāt ar jebkuru no iekārtām vai rokas instrumentiem)*. Šāda pieeja ļauj efektīvi aktualizēt eksāmena saturu – *jebkuru jaunu furnitūras elementu vai izejmateriālu iekļaujot apmācības procesā, un pēcāk, arī eksāmenā*. Tāpat jāpiemin, ka šādiem savienojumiem tiek patērēts ievērojami mazāks apjoms koksnes materiālu, kas ļauj skolām iegādāties nelielu daudzumu jaunāko materiālu, kas iepriekšējā izstrādājuma gadījumā būtu ļoti dārgi un nelietderīgi. Arī iestrādātos furnitūras risinājumus lielākoties var izmantot vēlreiz, pēc eksāmena izjaucot izveidotos savienojumus.

Eksāmena aprobācijā kā novērotāji piedalījās IZM darbinieki, profesionālo skolu pedagogi, darba devēju un darba ņēmēju pārstāvji.

- **Kokrūpniecības NEP pārstāvniecības stiprināšana**

Lai arī NEP sastāva aktualizēšana ir NEP sekretariāta patstāvīgs darbs, kas tiek veikts regulāri, tomēr, strādājot pie nozares profesijas standartu, profesionālās izglītības programmu un kvalifikācijas eksāmenu satura aktualizācijas, *skaidri iezīmējās nepieciešamība stiprināt NEP pārstāvniecību tieši darba devēju pusē*. Šis uzdevums iekļauts NEP 2015. gada darba plāna prioritātēs.

- **NEP loma profesionālās kvalifikācijas eksāmenu un modulāro izglītības programmu satura izstrādē**

2014. gadā Kokrūpniecības NEP aktīvi līdzdarbojas modulāro izglītības programmu satura izstrādē kokapstrādes sektora programmām “*Koksnes materiālu apstrādātājs*”, “*Kokapstrādes iekārtu operators*”, “*Koka izstrādājumu ražošanas tehniķis*” un “*Programmavadības kokapstrādes darbmašīnu/līniju operators*”, kā arī kvalifikācijas eksāmenu satura un alternatīvu mācību rezultātu novērtēšanas formu izstrādē “*Motorzāģa operators*” un “*Mežstrādnieks*” profesionālajās kvalifikācijās. NEP piesaistīja ekspertus, kas pret programmu un eksāmenu satura vērtēšanu izburās atbildīgi un iesaistās ne tikai, vērtējot darba grupu izstrādātos materiālus, bet arī sniedz savu skatījumu un priekšlikumus satura pilnveidei tā izstrādes gaitā. Ņemot vērā, ka PI satura kvalitāte NEP skatījumā ir viens no būtiskākajiem priekšnoteikumiem, kas veicinātu PI pieprasījumu un celtu tās prestižu gan darba ņēmēju, gan darba devēju acīs, satura tapšanā iesaistās un ieguldījumu savas kompetences robežās sniedz arī NEP locekļi un sekretariāts.